

Poznań, dnia 10 lutego 2025 r.

Prof. dr hab. Monika Urbaniak
Katedra i Zakład Prawa Medycznego i Farmaceutycznego
Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu

R E C E N Z J A

Pracy doktorskiej pani mgr Małgorzaty Marii Kubackiej – *Przestępstwa farmaceutyczne w pozakodeksowym prawie karnym* (ss. 727) przygotowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Jacka M. Sobczaka, Warszawa 2024

I. Podstawa prawna i kryteria oceny

Podstawą do sporządzenia recenzji niniejszej dysertacji doktorskiej jest art. 187 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, zgodnie z którym rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Z kolei według art. 187 ust. 2 w/w ustawy przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. Oceniając przedłożoną mi do recenzji rozprawę doktorską odniosę się zatem do następujących obszarów oceny: wybór tematu rozprawy doktorskiej, jej założenia badawcze, ocena układu jej struktury, strony formalnej pracy oraz jej zawartości merytorycznej. Na wstępie wskazuję z pełnym przekonaniem, że przedstawiona mi do recenzji praca odpowiada warunkom określonym w ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

II. Ocena wyboru tematu rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska pt.: *Przestępstwa farmaceutyczne w pozakodeksowym prawie karnym* stanowi opracowanie dotyczące funkcjonowania rynku produktów leczniczych w kontekście przestępstw farmaceutycznych. Na wstępie należy podnieść zauważyć, że praca mgr Małgorzaty Marii Kubackiej ma charakter interdyscyplinarny, pozostając na styku prawa medycznego, jak również nauk farmaceutycznych. Warto w tym miejscu podkreślić, że

perspektywy badawcze Doktorantki i jej doświadczenie zawodowe jest bardzo szerokie. Autorka ma za sobą doświadczenie pracy w Zakładzie Farmacji Stosowanej oraz przewodniczącej Zespołu ds. Sfałszowanych Leków, na Wydziale Farmaceutycznym Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Tematyka wybrana przez Doktorantkę na przedmiot rozprawy zasługuje na aprobatę. W literaturze przedmiotu brak jest opracowań w sposób kompleksowy omawiających problematykę pozakodeksowych przestępstw farmaceutycznych.

Autorka formułuje problem badawczy jako ustalenie, czy analizowane pozakodeksowe przepisy karne adekwatnie chronią prawidłowości funkcjonowania polskiego rynku farmaceutycznego, a konkretnie rynku produktów leczniczych stosowanych u ludzi. Celem pracy jest kompleksowa analiza pozakodeksowych przepisów karnych Prawa farmaceutycznego, ustawy o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi oraz ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie. Doktorantka formułuje tezę, iż obowiązująca typizacja przestępstw farmaceutycznych w wystarczającym stopniu zapewnia karnoprawną ochronę dóbr prawnych ujmowanych jako ogólny, rodzajowy i indywidualny przedmiot ochrony. Tak sformułowanej tezie towarzyszą trzy hipotezy badawcze (s. 37). Po pierwsze zdaniem Doktorantki należy ustalić, czy pośród norm merytorycznych (niekarnych) Prawa farmaceutycznego, ustawy o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi oraz ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie istnieją takie, których naruszenie znalazło się poza zakresem kryminalizacji przepisów karnych? Po drugie, należy zastanowić się czy objęcie kryminalizacją naruszeń określonych nakazów czy zakazów miało znaczenie w perspektywie zapewnienia prawidłowości funkcjonowania rynku farmaceutycznego? Po trzecie, istotna jest analiza i ustalenie czy pozakodeksowe przepisy karne Prawa farmaceutycznego, ustawy o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi oraz ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie spełniają funkcję gwarancyjną wynikającą z art. 42 ust. 1 *Konstytucji RP*, określaną, jako *nullum crimen sine lege certa*? Połączenie metod badawczych zastosowanych w pracy, pozwoliło Doktorantce na stworzenie właściwego warsztatu badawczego i przeprowadzenie badań, których efektem jest osiągnięcie przedstawionego we wstępie dysertacji celu rozprawy doktorskiej.

Praca wykorzystuje metody badawcze charakterystyczne dla nauk humanistycznych i społecznych. Autorka we Wstępie, w części zatytułowanej: *Metodologia i metody* wyróżnia stosowane w pracy metody badawcze: metodę analizy formalno- dogmatycznej, analizę logiczną – językową, wykładnię doktrynalną, wykładnię oficjalną, wykładnię derywacyjną, a także wykładnię językową i logiczną, wykładnię systemową oraz funkcjonalną.

III. Układ rozprawy doktorskiej

Układ rozprawy doktorskiej jest poprawny. Stanowi ona dzieło bardzo obszerne i rozbudowane, liczące 727 stron. Praca składa się z wykazu skrótów, wstępu, dziewięciu rozdziałów, podsumowania i wniosków końcowych oraz bibliografii (liczącej 58 stron). Na wstępie warto zaznaczyć, że plan rozprawy odpowiada jej zawartości. Wprowadzono w niej bardzo przejrzysty układ, który zmierza do zweryfikowania postawionej we wstępie hipotezy badawczej. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na czytelne i przejrzyste podsumowania, kończące rozważania każdego z rozdziałów, świadczące o dużych umiejętnościach Doktorantki w przeprowadzeniu dogłębnej analizy stanu obowiązujących regulacji prawnych i formułowaniu wniosków *de lege ferenda*.

Wstęp został podzielony na dziewięć części obejmujących kolejno: wybór tematu rozprawy, tytuł pracy, problem badawczy, obszar badawczy, cel pracy, tezę, hipotezy i pytania eksplikacyjne, metodologię i metody oraz układ pracy. Nie zostały one jednak odzwierciedlone w spisie treści. Warto jednak podkreślić, że takie usystematyzowanie zagadnień już we wstępie podnosi czytelność pracy, pozwala czytelnikowi na łatwiejsze zapoznanie się z tekstem.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym: *Przestępstwa farmaceutyczne w ujęciu historycznym* Doktorantka przedstawia ewolucję przestępstw farmaceutycznych, w tym przepisów prawnych w ujęciu historycznym, od odzyskania przez Polskę niepodległości. Rozdział ten stanowi wprowadzenie do zasadniczej części rozważań. Odmienne, niż pozostałe rozdziały nie został on podzielony na jednostki redakcyjne. Kolejne rozdziały II – VIII dotyczą poszczególnych rodzajów przestępstw farmaceutycznych. Dotyczą one kolejno: przestępstw przeciwko zasadom prowadzenia obrotu produktami leczniczymi, przestępstw godzących w zaufanie do produktu leczniczego lub substancji czynnej, przestępstw przeciwko zasadom prowadzenia reklamy produktu leczniczego, przestępstw godzących w zaufanie do fachowego personelu apteki, przestępstw przeciwko działaniom organów nadzoru farmaceutycznego w zakresie wykonywania czynności inspekcji i kontroli, przestępstw przeciwko zasadom prowadzenia badań klinicznych produktu leczniczego stosowanego u ludzi, a także przestępstw przeciwko zasadom antydopingowym w sporcie.

W rozdziale drugim Autorka szczegółowo poddaje badaniu zasady prowadzenia obrotu produktami leczniczymi. Analizuje szczegółowo m. in. wprowadzenie do obrotu produktu leczniczego lub przechowywanie w celu wprowadzenia do obrotu produktu leczniczego bez pozwolenia na dopuszczenie do obrotu, wprowadzane do obrotu produktu leczniczego po upływie jego terminu ważności, jak również naruszenie zakazów lub warunków ustawowych

w zakresie zbycia lub nabycia produktów leczniczych. Bardzo ciekawe rozważania, zawarte w tej części pracy, dotyczą prowadzenia sprzedaży wysyłkowej produktów leczniczych bez wymaganego zezwolenia na prowadzenie apteki albo punktu aptecznego, a także prowadzenia bez wymaganego zgłoszenia działalności w zakresie sprzedaży wysyłkowej produktów leczniczych wydawanych bez przepisu lekarza.

Rozdział trzeci dotyczy przestępstw godzących w zaufanie do produktu leczniczego lub substancji czynnej. Doktorantka zaczyna rozważania od przedstawienia zasad prowadzenia działalności w obszarze wytwarzania oraz importu produktów leczniczych i substancji czynnych. Analizuje tutaj z dużą dociekliwością zasadę zaufania obywateli do państwa. Zasada ta ma bardzo dużą doniosłość i stanowi gwarancję pewności sytuacji obywateli względem państwa. W oparciu o te ustalenia Autorka dokonuje analizy trzech przestępstw: wytwarzania sfałszowanych produktów leczniczych lub sfałszowanych substancji czynnych, wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania lub importu produktów leczniczych bez wymaganego zezwolenia lub wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania produktu leczniczego terapii zaawansowanej – wyjątku szpitalnego bez wymaganej zgody, a także prowadzenia działalności w zakresie wytwarzania, importu oraz dystrybucji substancji czynnych bez wymaganego wpisu do Krajowego Rejestru Wytwórców, Importerów i Dystrybutorów Substancji Czynnych. W podsumowaniu tego rozdziału Doktorantka weryfikuje przyjęte we wstępie trzy hipotezy badawcze. Podnosi, że ustawodawca objął zakresem kryminalizacji najistotniejsze obszary rynku podmiotów leczniczych, a także nie zostały pozostawione żadne przepisy merytoryczne, które nie posiadałyby ochrony prawnokarnej. W odniesieniu do definicji sfałszowanego produktu leczniczego, zawartej w art. 2 pkt. 38a *Prawo farmaceutyczne*, zwraca uwagę na nieprawidłowe użycie terminu „mocy tych składników” do substancji pomocniczych, dla których „moc” nie jest podawana, a jedynie zawartość w jednostkach masy lub stężenia.

Kolejny rozdział - czwarty, poświęcony został problematyce przestępstw przeciwko zasadom prowadzenia reklamy produktów leczniczych. Autorka słusznie rozpoczyna tę część rozważań od przytoczenia zasad prawidłowego prowadzenia reklamy produktów leczniczych, podejmując próbę zdefiniowania pojęcia reklamy, z uwzględnieniem przepisów prawa farmaceutycznego, które wprowadza własną definicję pojęcia reklamy produktów leczniczych. Doktorantka ustala w sposób wyczerpujący krąg osób uprawnionych do wystawiania recept, zaliczając do nich: lekarza, lekarza dentystę, felczera, w ograniczonym zakresie pielęgniarkę, położną, a także lekarza weterynarii i farmaceutę. Rozważania zawarte w tym rozdziale są bardzo obszerne, obejmują również analizę zagadnień związanych z wręczaniem lub

obiecivanem w ramach reklamy, osobom uprawnionym do wystawiania recept lub prowadzacych obrót produktami leczniczymi korzyści materialnych lub przyjmowanie takich korzyści. Doktorantka formuluje wniosek *de lege ferenda* potrzeby zmiany treści przepisu art. 128 *Prawa farmaceutycznego* w taki sposób, aby jego sformułowanie, w nim odesłanie do art. 58 *Prawa farmaceutycznego*, nie budziło wątpliwości interpretacyjnych.

W rozdziale piątym, zatytułowanym *Przestępstwo godzące w zaufanie do fachowego personelu apteki* Autorka dokonuje oceny zasad wykonywania zawodu przez profesjonalny personel apteki. Bardzo ciekawe rozważania dotyczą między innymi prawa farmaceuty do odmowy wykonania usługi farmaceutycznej, w tym odmowy wydania leku, sprawowania opieki farmaceutycznej przez farmaceutę, a także prawa do wystawiania recept farmaceutycznych. Podsumowując zasady wykonywania zawodu farmaceuty, w kontekście prowadzenia opieki farmaceutycznej oraz usług farmaceutycznych i „przypisanie” pacjenta do konkretnej apteki, Autorka (s. 443) podpira się wynikami badań z 2019 roku bez podania źródła ich cytowania. Nie wiadomo również kto oraz na jakiej próbie pacjentów przeprowadził analizowane badania. Następnie w rozdziale tym Doktorantka analizuje zasady wykonywania zawodu technika farmaceutycznego oraz wydawanie produktu leczniczego z apteki przez osobę nieuprawnioną. W podsumowaniu Autorka rekapitułuje ustalenia poczynione w niniejszym rozdziale, w szczególności w zakresie przepisu karnego z art. 131 ust. 2 *Prawa farmaceutycznego* ujawniła obszar pozbawiony ochrony prawnokarnej w zakresie wydawania produktu leczniczego przez osobę nieuprawnioną identyfikując go jako punkt apteczny, w którym może dojść do realizacji znamion przestępstwa. Niewątpliwym atutem pracy jest sformułowanie przez Doktorantkę zmiany treści przepisu karnego art. 131 ust. 2 *Prawa farmaceutycznego* poprzez dodanie znamienia „albo z punktu aptecznego”.

Rozdział szósty dotyczy przestępstw przeciwko działaniom organów nadzoru farmaceutycznego w zakresie wykonywania czynności inspekcji i kontroli. Przeanalizowano tutaj zasady prowadzenia nadzoru farmaceutycznego oraz udaremniania lub utrudniania czynności osobie upoważnionej do przeprowadzenia inspekcji lub kontroli. W konkluzji Autorka proponuje szereg wniosków *de lege ferenda*, dotyczących zmian treści przepisu art. 37a oraz art. 132 *Prawa farmaceutycznego*.

Rozdział siódmy, zatytułowany: *Przestępstwa przeciwko zasadom prowadzenia badań klinicznych* jest bardzo obszerny i ma charakter szczegółowy. Autorka omawia tutaj zasady prowadzenia badań klinicznych produktu leczniczego, prowadzenie badania klinicznego bez świadomej zgody uczestnika badania lub jego przedstawiciela ustawowego, stosowanie niedozwolonych zachęt lub gratyfikacji finansowych w badaniu klinicznym, prowadzenie

badania klinicznego z udziałem osób, które znajdują się w podległości służbowej lub hierarchicznej, dokonywanie istotnych i mających wpływ na bezpieczeństwo uczestników badania klinicznego zmian w protokole badania klinicznego lub dokumentacji składanej w postępowaniu o wydanie pozwolenia na prowadzenie tego badania, bez pozwolenia na dokonanie takich zmian lub wbrew warunkom takiego pozwolenia, a także wykorzystanie przez sponsora wyników niekomercyjnych badań klinicznych w celach komercyjnych. Ponadto przedmiotem analizy uczyniła ona w tym rozdziale zagadnienie rozpoczęcia lub prowadzenia badania klinicznego bez wymaganej decyzji pozwalającej na prowadzenie badania lub wbrew jej warunkom, niedokonywania przez sponsora niezwłocznego zgłoszenia podejrzewanych niespodziewanych działań niepożądanych do bazy EMA lub nieobjęcie w zgłoszeniu przez sponsora wszystkich danych, prowadzenie badania klinicznego po wydaniu decyzji o jego zawieszeniu lub cofnięciu pozwolenia oraz przekazywania zgłoszenia działania niepożądanego po terminie. Doktorantka, opisując nowe regulacje dotyczące prowadzenia badań klinicznych w Polsce, w szczególności ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi analizuje rolę Naczelnej Komisji Bioetycznej. Stwierdza, iż Komisja „jako jednostka centralna, odpowiada obecnie za wybór członków komisji bioetycznych, funkcjonowanie tych komisji, a także zabezpieczenie im wsparcia merytorycznego” (s. 526-527). Naczelna Komisja Bioetyczna nie odpowiada za wybór członków komisji bioetycznych, a zgodnie z treścią art. 18 ust. 4 ustawy o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi na wniosek lokalnej komisji bioetycznej dokonuje oceny wniosku o wpis na listę komisji bioetycznych. Analizując problematykę dobrowolności zgody uczestnika na udział w eksperymencie Autorka rozpoczyna swoje rozważania od interpretacji art. 39 *Konstytucji RP* oraz art. 43 *Kodeksu Etyki Lekarskiej* (obecnie, po 1 stycznia 2025 roku jest to art. 45 nowego *Kodeksu Etyki Lekarskiej*) i w art. 23b ust. 2 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, a także art. 4 ustawy o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi. W podrozdziale zatytułowanym: *Praktyka stosowania produktów leczniczych off-label – czy jest badaniem klinicznym?* Doktorantka dokonuje analizy sytuacji prawnej i faktycznej w odniesieniu do stosowania produktów leczniczych poza CHPL, nazywane „off-label”, które nie jest unormowane w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Podnieść należy, że procedura ta jest powszechnie stosowana, a ponadto istnieje możliwość wydania decyzji refundacyjnej *off-label*. Należy zgodzić się z Autorką, że praktyka stosowania leków *off-label* mieści się w pojęciu aktualnej wiedzy medycznej, czego wyrazem jest art. 40 ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych.

Bardzo ciekawe rozważania dotyczą również art. 77 ust. 3 ustawy o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi, który reguluje przestępstwo prowadzenie badania klinicznego z udziałem osób, które znajdują się w podległości służbowej lub hierarchicznej, które dotychczas nie było ujęte w kanonie przestępstw.

Rozdział ósmy dotyczy przestępstw przeciwko regułom antydopingowym. Doktorantka rozpoczyna rozważania od przedstawienia pojęcia dopingu w sporcie i zasad antydopingowych, a także odrębnie analizuje przestępstwa podawania małoletniemu zawodnikowi substancji zabronionej, określonej w grupie S1, S2 lub S4 załącznika nr 1 do konwencji, podawania zawodnikowi, bez jego wiedzy, substancji zabronionej, określonej w grupie S1, S2 lub S4 załącznika nr 1 do konwencji, udostępniania osobom trzecim, odpłatnie lub nieodpłatnie, substancji zabronionej określonej w grupie S1, S2 lub S4 załącznika nr 1 do konwencji, prowadzenia bez zezwolenia obrotu substancją zabronioną określoną w grupie S1, S2 lub S4 załącznika nr 1 do konwencji oraz przywożenie lub sprowadzanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej substancji zabronionej określonej w grupie S1, S2 lub S4 załącznika nr 1 do konwencji. W podsumowaniu stwierdza m. in., że w odniesieniu do konstrukcji przepisów karnych, stosowanych znamion, precyzji i jasności sformułowań, istnieją w ustawie o zwalczaniu dopingu w sporcie przepisy karne, których brzmienie wymagałoby zmian, aby realizowały zasadę określoności czynu zabronionego z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP. Ponadto, zdaniem Doktorantki, z czym należy się zgodzić, konstrukcja przepisów karnych ustawy o zakazie dopingu w sporcie jest typowa dla ustaw specjalistycznych i przepisów karnych pozakodeksowych w aspekcie stosowania techniki odesłań.

Ostatni rozdział - dziewiąty, zatytułowany: *Sankcje karne za przestępstwa farmaceutyczne* obejmuje kompleksowe przedstawienie penalizacji przestępstw określonych w pozakodeksowych przepisach karnych, a także stanowi próbę oceny w aspekcie adekwatności przewidzianych sankcji do chronionego, przez typizację tych czynów zabronionych, dobra prawnego. Autorka stoi na stanowisku, że nie zawsze sankcje są adekwatne do ciężaru przewinienia sprawcy i w niektórych przypadkach zagrożenie karą należy rozdzielić na poszczególne typy zachowań. Wyróżnia tutaj dwie sytuacje: nieadekwatne zagrożenie sankcją karą oraz brak zróżnicowania sankcji karnych.

W *Podsumowaniu i wnioskach końcowych*, zamykających dysertację, Doktorantka podsumowuje przyjęte wcześniej założenia. Odnosi się do podstawowego problemu badawczego, jakim było stwierdzenie, czy pozakodeksowe przepisy karne faktycznie chronią zasady prawidłowego działania rynku produktów leczniczych stosowanych u ludzi w Polsce. W tym celu opiera się na ustaleniach poczynionych w poszczególnych rozdziałach dysertacji.

Doktorantka weryfikuje hipotezę zawartą na wstępie pracy poprzez sformułowanie wniosków wynikających z zagadnień omawianych w poszczególnych rozdziałach. Autorka odwołuje się również do zaproponowanych w poszczególnych rozdziałach postulatów *de lege ferenda*. Z uznaniem należy przyjąć, że Doktorantka w tej części rozprawy wyodrębnia pięć wniosków, stanowiących odpowiedź na postawione we wstępie hipotezy badawcze. Warto tutaj z uznaniem podkreślić, że w dysertacji Doktorantka podjęła się analizy znowelizowanego Prawa farmaceutycznego oraz ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi, która zrewolucjonizowała prowadzenie badań klinicznych w Polsce. Ustalenia te mają odzwierciedlenie w konkluzjach zawartych w tej części pracy.

Pracę wieńczy *Bibliografia*, na którą składają się następujące pozycje: źródła, literatura oraz spis rysunków. W ramach źródeł wyodrębniono: akty normatywne powszechnego (uniwersalnego) prawa międzynarodowego publicznego, akty normatywne Unii Europejskiej, akty normatywne Rzeczypospolitej Polskiej, orzecznictwo, decyzje Głównego Inspektora Farmaceutycznego, dokumenty i materiały. Doceniając dużą liczbę pozycji zgromadzonej w bibliografii, która niewątpliwie świadczy o wielkiej erudycji Doktorantki, należy wskazać, że w dysertacji pominięto ważne z punktu widzenia podjętej materii badawczej opracowanie M. Gutowskiej – Ibbs, *Pozarejestrowane stosowanie produktów leczniczych a badania kliniczne. Ramy prawne i praktyka w podmiotach leczniczych w Polsce*, Warszawa 2022. Niewątpliwie pozycja ta byłaby przydatna do ustalenia zasad stosowania leków poza wskazaniami. Podkreślić z całą mocą należy, że skonstruowana przez Doktorantkę bibliografia świadczy o dobrym metodologicznym przygotowaniu Autorki do pracy naukowej.

Formalna strona pracy

Formalna strona pracy zasadniczo nie budzi zastrzeżeń. Należy podkreślić, że dysertacja została poddana korekcie językowej, jednakże występują w niej nieliczne błędy literowe, składniowe i inne. Przypisy zawarte w pracy zostały sporządzone w sposób poprawny i właściwy, zgodnie z kanonami właściwymi dla nauk prawnych. Usterki są niezwykle rzadkie i nie wpływają na pozytywną formalną ocenę przedłożonej mi do recenzji pracy. Mając na względzie walory pracy, po dokonaniu niezbędnych poprawek i analizy edytorskiej praca powinna zostać opublikowana w wersji książkowej.

Wnioski

Zaprezentowana przez panią mgr Małgorzatę Marię Kubacką rozprawa doktorska pt. *Przestępstwa farmaceutyczne w pozakodeksowym prawie karnym* zasługuje na pozytywną ocenę. Stanowi ona oryginalne rozwiązanie postawionego problemu badawczego, ukazuje

umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej Doktorantki. Recenzowana rozprawa doktorska spełnia z naddatkiem wymogi określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. W konsekwencji wnoszę o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim. Jednocześnie, biorąc pod uwagę oryginalność rozwiązywanego problemu naukowego, zakres i jakość badań, umiejętność zastosowania różnorodnych metod i narzędzi badawczych, a przede wszystkim walory poznawcze dysertacji doktorskiej oraz nowatorski charakter, wnoszę o jej wyróżnienie. O umiejętnościach samodzielnego myślenia Doktorantki świadczą nie tylko wnioski zawarte w ostatniej części dysertacji, ale również sformułowanie rozwiązań *de lege ferenda* dotyczących prezentowanej w pracy problematyki.

Mouika Urbaniak